

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОЛОГІЧНОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ**



“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан

географічного факультету

(М.Д. Заячук)

“ 12 ” серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

Географія глобальних проблем людства

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Вид дисципліни (за компонентом ОП): вибіркова

Освітньо-професійна програма: Географія

Спеціальність: 106 Географія

Галузь знань: 10 природничі науки

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

**Назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за
вказаними освітньо-професійними програмами:** географічний

Мова навчання: українська

Чернівці 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни "Географія глобальних проблем людства" складена відповідно до освітньо-професійної програми «Географія» за спеціальністю 106 Географія, галузі знань 10 Природничі науки погодженої на засіданні кафедри та затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 4 від «28» березня 2022 року).

Розробник: кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту Ячнюк Марина Олександрівна

Погоджено з гарантом ОП

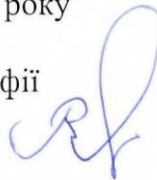


Василем Джаманом

Затверджено на засіданні кафедри економічної географії та екологічного менеджменту

Протокол № 1 від "06 " серпня 2024 року

Завідувач кафедри економічної географії
та екологічного менеджменту



Валерій Руденко

Схвалено навчально-методичною радою географічного факультету

Протокол № 1 від "12 " серпня 2024 року

Голова навчально-методичної ради
географічного факультету



Наталія Андрусyak

1. Мета навчальної дисципліни: закласти основи з теорії та практики сучасних тенденцій розвитку географії глобальних проблем людства у тісному зв'язку з еволюцією продуктивних сил, перебудови виробничих відносин в світовому масштабі та процесом глобалізації.

2. Результати навчання.

Загальні компетенції:

ЗК 1. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні компетенції:

СК 1. Здатність до використання законів, теорій, концепцій і парадигм сучасної географії, історії розвитку географічних досліджень та ідей для дослідження природно- і суспільнотериторіальних систем на різних рівнях просторової організації.

СК 2. Здатність до наукового аналізу сучасних проблем та особливостей взаємодії природи й суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку і планування територій для розроблення пропозицій з оптимізації природокористування та забезпечення сталого розвитку регіонів.

СК 3. Здатність використовувати спеціальні географічні методи й підходи, геоінформаційні технології для розв'язання конкретних науково-прикладних проблем у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.

СК 4. Здатність розробляти та сприяти впровадженню регіональних програм сталого розвитку територій, здійснювати геопланування територій різного ієрархічного рівня.

СК 6. Здатність застосовувати у професійній діяльності теоретичні знання і практичні навички системного аналізу і синтезу, географічного моделювання та прогнозування

СК. 11. Вміння оперувати понятійно-категоріальним апаратом інтегрованих навчальних дисциплін.

Програмні результати:

ПР07. Брати участь у розробленні програм та стратегій міського та регіонального розвитку, плануванні територій різного ієрархічного рівня.

ПР08. Здійснювати дослідження природно- і суспільногеографічних проявів розвитку геосистем у складних і непередбачуваних умовах, прогнозувати їхній розвиток, аналізувати альтернативи, оцінювати ризики та ймовірні наслідки.

ПР09. Проводити фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, здійснювати їхню геоекологічну і соціальноекономічну експертизу та моніторинг.

ПР11. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та геоекологічні наслідки реалізації управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекцій	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	5	150	30	15			105		іспит

3.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Змістовий модуль 1. Глобалізація. Глобальні проблеми та їх класифікація														
Тема 1. Глобалізація як феномен сучасності. Поняття та сутність глобалізації.	16	4	2			10								
Тема 2. Поняття, причини виникнення глобальних проблем.	12	2				10								
Тема 3. Характеристика глобальних проблем людства.	12	2				10								
Тема 4. Глобальні проблеми, що виникають при взаємодії природи та суспільства (сировинна, енергетична, продовольча, екологічна).	14	2	2			10								
Тема 5. Глобальні проблеми, що виникають у процесі суспільних	16	4	2			10								

взаємовідносин (подолання відсталості країн, що розвиваються, проблема війни і миру, тероризм).												
Тема 6. Глобальні проблеми, що виникають унаслідок розвитку людини (демографічна, соціальна)	9	2	2			5						
Разом за змістовим модулем 1	79	16	8	-	-	55						
Змістовий модуль 2. Практичне вирішення основних глобальних проблем людства												
Тема 7. Способи розв'язання глобальних проблем.	10	2	1			7						
Тема 8. Глобальні економічні проблеми	10	2	1			7						
Тема 9. Глобальні економічні проблеми	10	2	1			7						
Тема 10. Проблеми миру та роззброєння	10	2	1			7						
Тема 11. Вплив стрімкого розвитку науки і техніки на суспільство	10	2	1			7						
Тема 12. Характеристика багатовимірності процесу глобальних змін.	10	2	1			7						
Тема 13. Взаємозв'язок глобальних проблем.	11	2	1			8						
Разом за змістовим модулем 2	71	14	7	-	-	50						
Усього годин	150	30	15	-	-	105						

3.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин/бали
1	Глобалізація як феномен сучасності. Поняття та сутність глобалізації	2/7

2	Глобальні проблеми, що виникають при взаємодії природи та суспільства (сировинна, енергетична)	2/7
3	Глобальні проблеми, що виникають у процесі суспільних взаємовідносин (подолання відсталості країн, що розвиваються, проблема війни і миру, тероризм)	2/7
4	Глобальні проблеми, що виникають унаслідок розвитку людини (демографічна, соціальна)	2/9
5	Способи розв'язання глобальних проблем	1/4
6	Глобальні економічні проблеми	1/4
7	Глобальні економічні проблеми	1/4
8	Проблеми миру та роззброєння	1/4
9	Вплив стрімкого розвитку науки і техніки на суспільство	1/4
10	Характеристика багатовимірності процесу глобальних змін	1/5
11	Взаємозв'язок глобальних проблем	1/5
	Всього	15/60

3.4. Самостійна робота

Під час самостійної роботи при вивченні дисципліни студент повинен:

- опрацювати теоретичний матеріал, що подавався в процесі лекції та рекомендувався до самостійного освоєння згідно навчальної програми (див. перелік тем самостійних робіт);
- допрацювати практичні роботи, якщо вони не були завершені у повному обсязі під час їх аудиторного виконання;
- виконати тренувальні тестові завдання

№	Назва теми	год
	Модуль 1	
1	Глобалізація як феномен сучасності. Поняття та сутність глобалізації	10
2	Поняття, причини виникнення глобальних проблем	10
3	Характеристика глобальних проблем людства	10
4	Глобальні проблеми, що виникають при взаємодії природи та суспільства (сировинна, енергетична, продовольча, екологічна)	10
5	Глобальні проблеми, що виникають у процесі суспільних взаємовідносин (подолання відсталості країн, що розвиваються, проблема війни і миру, тероризм)	10
6	Глобальні проблеми, що виникають унаслідок розвитку людини (демографічна, соціальна)	5
	Всього	55
	Модуль 2	
7	Способи розв'язання глобальних проблем.	7
8	Глобальні економічні проблеми	7
9	Глобальні економічні проблеми	7
10	Проблеми миру та роззброєння	7

11	Вплив стрімкого розвитку науки і техніки на суспільство	7
12	Характеристика багатовимірності процесу глобальних змін	7
13	Взаємозв'язок глобальних проблем	8
	Всього	50

3.5. Перелік питань для самоконтролю і контролю навчальних досягнень студентів

1. Розкрийте сутність поняття «глобалістика».
2. Наведіть основні ознаки процесу глобалізації.
3. Які фактори впливають на прискорення глобалізаційних процесів?
4. Охарактеризуйте основні положення концепції глобалістики.
5. Охарактеризуйте концепцію глобалізації як сучасного економічного феномену (концепцію реалістів). Яку думку висловлюють її прибічники щодо процесу глобалізації?
6. Наведіть та розкрийте сутність теоретичних підходів до аналізу глобалізації.
7. Які напрями наукових досліджень формують предмет глобалістики?
8. Охарактеризуйте етапи становлення глобалістики як науки.
9. Проаналізуйте принципи глобалістики, та розкрийте зміст наукових доробок різних шкіл глобалістики.
10. Розкрийте значення поняття «глобалізація», чи є тотожними терміни «глобалізм», «глобалізація»?
11. Проаналізуйте позитивні і негативні сторони глобалізації в сучасних умовах.
12. Проаналізуйте основні підходи до дослідження глобалізаційних процесів.
13. Розкрийте значення економічного підходу в процесі глобалізації.
14. У чому полягає суть геополітичного підходу глобалізації?
15. Розкрийте значення соціологічного підходу в глобалізаційних.
16. Опишіть роль екологічного підходу в процесі глобалізації.
17. Зазначте типові особливості в процесі глобалізації політичного підходу.
18. В чому полягає багатовимірність процесів глобалізації.
19. Розкрийте зміст поняття «глобальні проблеми людства».
20. Визначіть основні причини та назвіть основні ознаки глобальних проблем.
21. Проаналізуйте загрози, що виникли в сучасному світі.
22. Розкрийте взаємозв'язок між глобальними проблемами людства?
23. Охарактеризуйте роль ООН та інших міжнародних суспільно-політичних організацій у вирішенні глобальних проблем людства?
24. Опишіть способи вирішення глобальних проблем людства?
25. У чому полягає необхідність і суть переходу до сталого розвитку цивілізації?

4. Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Головним критерієм успішного освоєння дисципліни є досягнення студентом мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом освоєння навчальної дисципліни.

4.1. Критеріями оцінювання є:

1. Контроль засвоєння лекційного і самостійно опрацьованого теоретичного матеріалу здійснюється на основі *усної співбесіди, оцінювання письмового виконання завдань, тестувань*.

2. Контроль засвоєння знань та набуття умінь і навичок при виконанні практичних робіт здійснюється шляхом *їх поточної перевірки й оцінювання*.

3. Матеріал для *самостійної роботи студентів*, який передбачений в темі, оцінюється під час підсумкового контролю.

Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться із суми поточних видів контролю (опитування, тестування, розв'язанні практичних завдань).

Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 30 балів; 2 модуль – 30 балів.

Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі іспиту з врахуванням балів (оцінок) отриманих за два модулі. Іспит проводиться в усній формі. Загальна сума балів, яку може отримати студент – 40 балів.

Проведення підсумкового контролю здійснюється у формі іспиту в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою дисципліни і в терміни, передбачені графіком навчального процесу. Загальна підсумкова оцінка з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного контролю, балів за самостійну роботу та результатів іспиту (як можливість отримання додаткових балів, якщо набрані протягом семестру бали не влаштовують студентів). У випадку отримання менше 50 балів за результатами загального підсумкового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.

Для здійснення контролю знань студентів викладач заповнює журнал, де вказуються оцінки за кожний навчальний елемент. Журнал зберігається у викладача. За модулями заповнюються відомості рубіжного контролю, які подаються і зберігаються на кафедрі. Під час дистанційного навчання для забезпечення комунікації здобувачів з викладачем використовується платформа дистанційного навчання Moodle.

Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали. Також, підсумкова оцінка може бути оскаржена здобувачем освіти, процедура регламентується Положенням про апеляцію на результати підсумкового семестрового контролю знань

<https://drive.google.com/file/d/16FPnHMJXd2al362HvDwmvoZ5uEih42ks/view>

Визнання результатів здобутих шляхом неформальної освіти:

Відповідно до «[Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання \(здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, у системі формальної освіти\) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича](#) (протокол № 4 від 28 березня 2022 року)» допускається зарахування навчальних елементів, а

також отримання додаткових балів за результатами неформальної освіти:

– робота чи стажування за фахом, що підтверджується документом із підприємства та забезпечує набуття компетентностей, передбачених навчальною дисципліною;

– проходження безкоштовних навчальних тренінгів (вебінарів, семінарів), що проводяться на фахових платформах, за умови отримання безкоштовного сертифікату.

Результати зараховуються лише для відповідних тем лекційних і практичних занять даної навчальної дисципліни у кількості балів, що виділяються на цей навчальний елемент.

4.2. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

100-бальна шкала	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
			Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
90-100	Зараховано	Відмінно	A	відмінно
80-89		Добре	B	дуже добре
70-79			C	добре
60-69		Задовільно	D	задовільно
50-59			E	достатньо
35-49	Незараховано	Незадовільно	FX	(незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34			F	(незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

5. Засоби оцінювання

Засоби оцінювання та демонстрування результатів навчання з дисципліни:

- Усне опитування.
- Написання тематичних та модульних контрольних робіт.
- Розв'язування тестових завдань.
- Розрахунково-графічні роботи, виконані у процесі практичних занять.

6. Форми поточного та підсумкового контролю

Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали. Також, підсумкова оцінка може бути оскаржена здобувачем освіти, процедура регламентується

Положенням про апеляцію на результати підсумкового семестрового контролю знань

<https://drive.google.com/file/d/16FPnHMJXd2al362HvDwmvoZ5uEih42ks/view>).

Формою поточного контролю являється усний контроль, а саме: фронтальне, індивідуальне опитування; письмовий контроль; виконання практичних робіт; тестування.

Електронний контроль виконання завдань з даного курсу представлений на електронній платформі <https://moodle.chnu.edu.ua>

Формою підсумкового контролю є іспит.

7. Рекомендована література

7.1. Основна

1. Герасіна Л.М, Погрібна В.Л., Поліщук І.О. Глобальні проблеми. Політологічний енциклопедичний словник / за ред. М.П. Требіна. Харків : Право, 2015. 816 с.
2. Глобальні проблеми світу. Атлас. Київ : ДНВ «Картографія», 2009. 144 с.
3. Глобальні зміни світу - 2025: доповідь Національної розвідувальної ради США: [пер. з англ.] Львів: Літопис, 2010. 188 с.
4. Білорус О. Г., Пахомов Ю. М., Гузенко І. Ю. Глобальний конкурентний простір: монографія. Київ : Міжнар. ін.-т глобалістики, 2007. 680 с.
5. Ляшенко Д.О. Глобальні проблеми сучасності. *Географія та основи економіки в школі*. Київ. 2004. №2 .С. 25-29.
6. Ляшенко Д.О. Глобальні проблеми сучасності та їх можливий прояв в Україні // *Український географічний журнал*. Київ. 2002. №3. С.63-68.
7. Олійник Я.Б. Глобальні проблеми людства: контексти виникнення. *Краєзнавство. Географія. Туризм*. Київ. 2006. № 38. С. 3-4.
8. Сиротенко А. Глобальні проблеми людства. *Географія та основи економіки в школі*. Київ. 2002. № 1. С. 11-16.
9. Фідря Н. Глобальні проблеми людства та ідея сталого розвитку суспільства. *Краєзнавство. Географія. Туризм*. Київ. 2005. № 33. С. 17-23.
10. Ячнюк М.О., Тюфтій А.Г. Географічні аспекти глобальних проблем людства : навчальний посібник. Чернівці : Чернівецький нац. університет, 2018. 200 с.

7.2. Додаткова

1. Бершадська Т. Економічна та соціальна географія світу. 10 клас. Тернопіль: Підручники і посібники, 2003. 264 с.
2. Гілецький Й.Р., Сливка Р.Р. Соціально-економічна географія світу : навчальні матеріали. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 132 с.
3. Гілецький Й. Р., Сливка Р. Р. Соціально-економічна географія світу 10 клас. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. 400 с.
4. Глобальний конкурентний простір : монографія / О. Г. Білорус та ін. Київ : Міжнар. ін.-т глобалістики, 2007. 680 с.

5. Дністрянський М.С. Геополітика : навч. посібник. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2011. 436 с.
6. Економічна і соціальна географія світу: підручник для 10 класу загальноосвітніх. навч. закл. / Б. П. Яценко, Київ.: Наш час, 2013. 472 с.
7. Економічний словник-довідник // за ред. С. В. Мочерного. Київ : Феміна, 1995. 368 с.
8. Капітоненко М. Г. Міжнародні конфлікти : навч. пос. Київ : Либідь, 2009. 352 с.
9. Пестушко В.Ю., Уварова Г.Ш. Географія: підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл.: Рівень стандарту, академічний рівень. Київ : Генеза, 2010. 304 с.
10. Масляк П.О., Дахно І.І. Економічна і соціальна географія світу: підручник для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ : Вежа, 2003. 280 с.:
11. Економічна і соціальна географія світу: підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ : Зодіак-ЕКО, 2005. 208 с.